ECLI:LV:AT:2020:1126.C33444516.12.S
Lieta Nr. C33444516, SKC-465/2020
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2020.gada 26.novembrī

Senāts šādā sastāvā:
senatore referente Ināra Garda,
senatore Dzintra Balta,
senatore Anda Briede

izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar prasītāja /pers. B/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 11.jūlija spriedumu /pers. B/ prasībā pret VSIA „Latvijas Televīzija" par raidījuma sižetu videoierakstu un to tekstuālā atreferējuma izņemšanu no ziņu portāla un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ 2016.gada 23.februārī cēlis tiesā prasību pret VSIA „Latvijas Televīzija" un /pers. C/ par raidījuma sižetu videoierakstu un to tekstuālā atreferējuma izņemšanu no ziņu portāla un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

Prasības pieteikumā un tā vēlākajos precizējumos norādīti šādi apstākļi un pamatojums.

[1.1] VSIA „Latvijas Televīzija" televīzijas programmā „LTV1" pārraidītā raidījuma „De Facto" trīs sižeti satur nepatiesas ziņas par prasītāju un bez tiesiska pamata izpaužviņa personas datus sabiedrībai.

[1.1.1] 2016.gada /../februāra sižeta /Nosaukums A/ videoierakstā un tā tekstuālajā atreferējumā ziņu portālā lsm.lv, pirmkārt, nepamatoti apgalvots, ka būvfirmas/Nosaukums A/, /Nosaukums D/ un citi uzņēmumi ir saistīti ar prasītāju un viņa ģimeni, ka prasītājs ir būvnieks un būvuzņēmējs. Patiesībā sižeta un raksta publicēšanas brīdī prasītājs un viņa bērni nebija nedz SIA /Nosaukums A/ un SIA /Nosaukums D/, nedz to vienīgās dalībnieces AS /Nosaukums E/ pārvaldes institūciju locekļi, prasītājs nebija nedz būvnieks, nedz būvuzņēmējs.

Otrkārt, minētā sižeta videoieraksts un tā tekstuālais atreferējums satur nepatiesas ziņas, ka /pers. D/ ir prasītāja pilnvarotā pārstāve. Sniedzot atbildes uz žurnālistes uzdotajiem jautājumiem, /pers. D/ nenorādīja, ka ir prasītāja pilnvarotā pārstāve, un parakstījās kā SIA /Nosaukums A/ mārketinga un komunikāciju vadītāja.

Treškārt, ziņu portālā ievietotā saite uz sižeta videoierakstu nepamatoti satur prasītāja attēlu, jo sižets pēc būtības neattiecas uz viņu. Tāpat sižetā nepamatoti izmantots video ar nomainītu skaņu no prasītāja intervijas, kuru viņš sniedza par sportu un kuras pārpublicēšanai raidījumā „De Facto" nedeva savu piekrišanu (videoieraksta laiks 11:09–11:35).

[1.1.2] 2016.gada /../maija sižeta /Nosaukums F/ videoierakstā no vārdiem „/../ maija rītā" līdz vārdiem „policija mājās viņu nesastapa" (videoieraksta laiks 0:43–1:04) apzināti tiek rādīta prasītāja dzīvojamā māja ar skaidri salasāmu adreses numuru, paziņota iela un pilsēta, kur prasītājs dzīvo. Neraugoties uz to, ka prasītājs nav devis piekrišanu un rakstveidā lūdzis izņemt šo fragmentu no ziņu portāla, atbildētāja VSIA „Latvijas Televīzija" to neizdarīja un faktiski turpina bez tiesiska pamata izpaust aizsargājamos prasītāja personas datus (dzīvesvietas adresi) sabiedrībai.

[1.1.3] 2016.gada /../decembra sižeta /Nosaukums G/ videoierakstā un tā tekstuālajā atreferējumā ziņu portālā lsm.lv bez tiesiska pamata apgalvots, ka prasītājs ir „par mēģinājumu izkrāpt Eiropas fondu līdzekļus un dokumentu viltošanu notiesātais", „notiesātais".

Prasītājs 2015.gadā tiešām bija kriminālisodīts ar naudas sodu par sižetā minētajiem nodarījumiem, taču uz sižeta pārraidīšanas brīdi viņam sodāmība bija dzēsta atbilstoši Krimināllikuma 63.panta trešās daļas 4.punktam (no soda izciešanas bija pagājis vairāk kā viens gads).

[1.2] Tādējādi visos minētajos sižetos prasītāja personas dati tika apstrādāti bez viņa piekrišanas un lielākā apjomā, nekā bija nepieciešams raidījuma mērķa sasniegšanai (sabiedrības informēšanai par attiecīgajiem notikumiem). Savukārt /datums/sižetā tika iekļautas arī nepatiesas ziņas par prasītāju.

Sižeti tika pārraidīti publiski sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa televīzijas programmā „LTV1" (apraides aptveršanas zona ir 99,6 % Latvijas teritorijas). Statistikas dati liecina, ka televīzijas raidījumam „De Facto" ir ļoti plaša un stabila auditorija – raidījumu parasti skatās vismaz 100 000 iedzīvotāju. Divu sižetu tekstuālais atreferējums un visu triju sižetu videoieraksti joprojām ir pieejami populārajā ziņu portālā lsm.lv, kuru mēnesī apmeklē virs 300 000 lietotāju, atsauces atrodamas arī citās interneta vietnēs. Tas nozīmē, ka prasītāja personas datu nelikumīga apstrāde notiek ilgstoši, dati ir izpausti ievērojamai sabiedrības daļai.

Līdz ar to atbildētājai VSIA „Latvijas Televīzija" uzliekams pienākums pārtraukt prasītāja personas datu nelikumīgu apstrādi un izņemt no tās administrētā ziņu portāla lsm.lv:

1) VSIA „Latvijas Televīzija" televīzijas programmā „LTV1" 2016.gada /../ februārī pārraidītā raidījuma „De Facto" sižeta /Nosaukums A/ videoierakstu un tā tekstuālo atreferējumu (ciktāl tie satur nepatiesas ziņas un bez tiesiska pamata izpauž prasītāja personas datus), kā arī prasītāja attēlu saturošu saiti uz minētā sižeta videoierakstu;

2) VSIA „Latvijas Televīzija" televīzijas programmā „LTV1" 2016.gada /../maijā pārraidītā raidījuma „De Facto" sižeta /Nosaukums F/ videoierakstu no vārdiem „/../ maija rītā" līdz vārdiem „policija mājās viņu nesastapa";

3) VSIA „Latvijas Televīzija" televīzijas programmā „LTV1" 2016.gada /../decembrī pārraidītā raidījuma „De Facto" sižeta /Nosaukums G/ videoierakstu un tā tekstuālo atreferējumu, ciktāl tie bez tiesiska pamata izpauž prasītāja personas datus.

[1.3] Iepriekš norādītie pārkāpumi ir kvalificējami kā atbildētāju VSIA „Latvijas Televīzija" un /pers. C/ tīša prettiesiska rīcība. Proti, žurnāliste /pers. C/ ir divu pirmo sižetu autore, bet VSIA „Latvijas Televīzija" publicēja visus trīs sižetus un joprojām nav izņēmusi no ziņu portāla lsm.lv nedz to videoierakstus, nedz tekstuālo atreferējumu. Turklāt autorlīgumu par audiovizuālo darbu izveidi raidījumam „De Facto" atbildētājas noslēdza tikai

/datums/, bet žurnālistes /pers. C/ sagatavotais sižets /Nosaukums A/ tika pārraidīts pirms līguma noslēgšanas – 2016.gada /../ februārī.

Atbildētāju prettiesiskās rīcības rezultātā prasītājam pasliktinājās labsajūta, radās diskomforts, negatīvas emocijas, pārdzīvojumi un garīgas ciešanas, kā arī tika aizskarts prasītāja gods un cieņa. Pēc 2016.gada /../ maija sižeta pieauga prasītāja un viņa ģimenes locekļu personiskās drošības riski, traucēts miers (piemēram, ik pa laikam pie prasītāja ieradās neaicinātas nepazīstamas personas un pieteica dažāda rakstura lūgumus), jo plašākai sabiedrībai kļuva zināma viņa dzīvesvietas adrese. Prasītājam nācās pilnībā izmainīt dzīvesveidu, bet morālās ciešanas joprojām turpinās.

Ņemot vērā atbildētāju rīcības kaitīgās sekas, no atbildētājas VSIA „Latvijas Televīzija" par labu prasītājam piedzenama morālā kaitējuma atlīdzība 15 000 EUR, bet no atbildētājas /pers. C/ – 16 000 EUR.

[1.4] Prasība pamatota ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96. un 116.pantu, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24.panta ceturto un piekto daļu, 51.pantu, 66.panta otro daļu, likuma „Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" 7., 21.–28.pantu, Civillikuma 1635., 1641., 1649. un 2352.[1] pantu, Fizisko personu datu aizsardzības likuma (spēkā līdz 2018.gada 4.jūlijam) 2., 10. un 12.pantu, Eiropas Parlamenta un Padomes 2016.gada 27.aprīļa Regulas Nr. 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (turpmāk – Vispārīgā datu aizsardzības regula) 1., 5., 83., 85.pantu un preambulas 153.apsvērumu, Krimināllikuma 63.panta trešās daļas 4.punktu, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantu.

[2] Ar Rīgas rajona tiesas 2019.gada 10.janvāra spriedumu prasība noraidīta un no prasītāja par labu atbildētājai VSIA „Latvijas Televīzija" piedzīti tiesāšanās izdevumi 2775,27 EUR.

[3] Prasītājs iesniedzis apelācijas sūdzību par minēto spriedumu daļā, ar kuru noraidīti prasījumi pret atbildētāju VSIA „Latvijas Televīzija", kas attiecas uz: 1) 2016.gada /../maija sižeta videoieraksta izņemšanu no ziņu portāla lsm.lv tādā apmērā, kādā tas atklāj prasītāja dzīvesvietas adresi; 2) 2016.gada /../decembra sižeta videoieraksta un tā tekstuālā atreferējuma izņemšanu no ziņu portāla lsm.lv tādā apmērā, kādā tas atklāj informāciju par prasītāja izdarītu noziedzīgu nodarījumu; 3) morālā kaitējuma atlīdzības 7000 EUR piedziņu par labu prasītājam.

Tādējādi pirmās instances tiesas spriedums daļā, ar kuru noraidīta prasība pret atbildētāju /pers. C/ un noraidīti prasījumi pret atbildētāju VSIA „Latvijas Televīzija" par: 1) 2016.gada /../februāra videoieraksta un tā tekstuālā atreferējuma, kā arī prasītāja attēlu saturošās saites uz minētā sižeta videoierakstu izņemšanu no ziņu portāla lsm.lv; un 2) morālā kaitējuma atlīdzības 8000 EUR piedziņu apelācijas kārtībā netika pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar prasītāja apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu pārsūdzētajā daļā pret atbildētāju VSIA „Latvijas Televīzija", Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2019.gada 11.jūlija spriedumu prasību noraidījusi un piedzinusi no prasītāja par labu atbildētājai VSIA „Latvijas Televīzija" ar lietas vešanu saistītos izdevumus 2775,27 EUR, bet valsts labā – ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 26,39 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[4.1] Apelācijas instances tiesa pievienojas tālāk norādītajai pārsūdzētā pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai.

[4.1.1] Liecinieku/pers. F/, /pers. G/ un /pers. H/ liecības neatspoguļo apstākļus, kuriem ir nozīme lietā.

[4.1.2] Prasītāja dzīvesvietas adreses atklāšana 2016.gada /../maija sižetā nav atzīstama par prasītāja personas datu nelikumīgu apstrādi.

Pirmkārt, minētā sižeta mērķis bija iegūt informāciju par sabiedrībai interesējošu jautājumu, nevis sabiedrībai darīt zināmu prasītāja dzīvesvietas adresi, kuras numurs tiešām ir pietiekami ilgi un labi saskatāms fonā, taču uz to nav likts uzsvars.

Otrkārt, prasītāja tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību nepelna lielāku aizsardzību, nekā žurnālistu tiesības uz vārda brīvību un sabiedrības tiesības saņemt tai svarīgu informāciju.

Treškārt, prasītāja dzīvesvietas adrese ir publiski pieejama informācija, jo tā atrodama Uzņēmumu reģistra „Lursoft" datu bāzē.

[4.1.3] Ar pirmās instances tiesas spriedumu krimināllietā Nr. /numurs/ prasītājs atzīts par vainīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, spriedums stājies likumīgā spēkā 2015.gada 28.jūlijā, sods izciests 2015.gada 3.augustā. Savukārt ar prokurora priekšrakstu par sodu krimināllietā Nr. /numurs/ prasītājs atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, prokurora priekšraksts par sodu stājies likumīgā spēkā 2015.gada 21.septembrī, sods izciests 2015.gada 21.septembrī.

Tādējādi, ņemot vērā 2016.gada /../decembra sižeta kontekstu, tajā ietvertās ziņas, ka prasītājs ir „par mēģinājumu izkrāpt Eiropas fondu līdzekļus un dokumentu viltošanu notiesātais", plašākas sabiedrības (neitrāla skatītāja vai lasītāja) izpratnē atbilst faktiskajai situācijai. Šādas ziņas nav nepatiesas, neattiecas uz sodāmību Krimināllikuma 63.panta izpratnē un neaizskar prasītāja godu un cieņu.

[4.1.4] Abos minētajos raidījuma „De Facto" sižetos netika izplatītas nepatiesas, prasītāja godu un cieņu aizskarošas ziņas, kā arī nav veikta prasītāja personas datu prettiesiska apstrāde vai kādas citas neatļautas darbības. Prasītājs nav pierādījis, ka ar sižetu un to atreferējumu publicēšanu viņam radītas fiziskas vai garīgas ciešanas. Līdz ar to nepastāv pamats izņemt prasītāju neapmierinošu informāciju no ziņu portāla lsm.lv. Tāpat noraidāma prasība daļā par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

[4.2] Nevar piekrist apelācijas sūdzības iesniedzēja argumentiem, ka prasītāja dzīvesvietas adreses atklāšana 2016.gada /../ maija sižetā ir viņa personas datu nelikumīga apstrāde.

Papildus pirmās instances tiesas sprieduma motīvu daļā ietvertajiem apsvērumiem norādāms, ka atbilstoši sižeta saturam tā mērķis bija darīt plašākai sabiedrībai zināmu informāciju saistībā ar prasītāja pratināšanu Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā (turpmāk – KNAB), uz kuru viņš ieradās tikai pēc tam, kad tika pieņemts un nodots izpildei lēmums par viņa piespiedu atvešanu (piespiedu līdzeklis, kas tiek izpildīts publiski pēc lēmumā norādītās adreses). Šajā sakarā tika filmēta publiska vieta /Nosaukums/ ielā, Jūrmalā (pilsētas un ielas nosaukumi izskan sižetā), kur 2016.gada/../ maija rītā īsi pirms plkst. /../ pie prasītāja mājas ieradās valsts policijas darbinieki, lai izpildītu procesa virzītāja lēmumu, taču prasītāju mājās nesastapa. Prasītāja dzīvojamās mājas rādīšana sižetā bija saistīta ar žurnālistikas vajadzībām informēt sabiedrību par šīm darbībām. Savukārt sižeta videoierakstā vairākas sekundes fonā redzamais mājas numurs /numurs/ nav pietiekams pamats uzskatīt, ka tas filmēts ar kādu īpašu mērķi.

Tādējādi atbildētāja VSIA „Latvijas Televīzija" veica prasītāja personas datu apstrādi atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma (spēkā līdz 2018.gada 4.jūlijam) 2.panta 4.punkta un 10.panta pirmās daļas 2.punkta, Fizisko personu datu apstrādes likuma (spēkā no 2018.gada 5.jūlija) 32.panta pirmās un otrās daļas prasībām, jo prasītāja datu apstrāde notikusi žurnālistikas vajadzībām, lai īstenotu tiesības uz vārda un informācijas brīvību, ar mērķi informēt sabiedrību par to interesējošo tēmu, samērojot datu subjekta tiesības uz privāto dzīvi ar sabiedrības interesēm, ņemot vērā publicētās informācijas raksturu un sabiedrisko nozīmi. Prasītāja dzīvesvietas adrese nav atzīstama par nepublicējamu informāciju, jo tā publicēta kā daļa no sižeta par sabiedrību interesējošo tēmu.

Turklāt no lietas materiāliem esošās „Lursoft" /datums/izziņas no Uzņēmumu reģistra datu bāzes par SIA/Nosaukums A/ redzama prasītāja kā minētās kapitālsabiedrības bijušā valdes locekļa dzīvesvietas adrese. Tas nozīmē, ka prasītāja dzīvesvietas adrese faktiski ir publiski pieejama informācija arī pēc grozījumiem Komerclikumā, kas stājās spēkā 2011.gada 1.jūlijā.

[4.3] Papildus pirmās instances tiesas sprieduma motīvu daļā ietvertajiem apsvērumiem par 2016.gada /../decembra sižetu norādāms, ka informācijas par personas sodāmību (plašākas sabiedrības, nevis Krimināllikuma 63.panta izpratnē) publiskošana nav atzīstama par iejaukšanos personas personiskajā dzīvē, jo atklātā tiesas sēdē izskatītajā lietā pieņemts tiesas nolēmums, kas noformēts atsevišķa procesuālā dokumenta veidā, ir vispārpieejamā informācija ar nolēmuma pasludināšanas brīdi. Kriminālprocess tiek virzīts sabiedrības interesēs, apsūdzību valsts vārdā īsteno prokurors, tas ir publisks process. Līdz ar to persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu un atzīta par vainīgu, nebauda informācijas par sodāmību aizsardzību, ja šī informācija saistīta ar sabiedrībā aktuālu jautājumu, kā tas ir konkrētajā gadījumā.

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 24.septembra papildspriedumu no prasītāja par labu atbildētājai VSIA „Latvijas Televīzija" piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi 2499,73 EUR (ar spriedumu un papildspriedumu kopā piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi 5275 EUR).

[6] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 11.jūlija spriedumu prasītājs iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdzis spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.panta, 189.panta trešās daļas, 190.panta otrās daļas un 193.panta piektās daļas prasības.

Apelācijas instances tiesa, no vienas puses, atzinusi, ka 2016.gada /../maija sižeta mērķis nebija atklāt prasītāja dzīvesvietas adresi, taču, no otras puses, sižetā konstatējusi prasītāja dzīvesvietas adreses atklāšanu un atzinusi to par atbilstošu sižeta mērķim. Tādējādi spriedums ir pretrunīgs. Ja prasītāja dzīvesvietas adrese ir atklāta, bet to nebija nekāda tiesiska pamata atklāt, tad loģisks būtu secinājums, ka prasītāja personas datu apstrāde ir notikusi lielākā apjomā, nekā bija nepieciešams raidījuma mērķa sasniegšanai.

[6.2] Civillietu tiesas kolēģija nav piemērojusi Vispārīgās datu aizsardzības regulas normas, īpaši 6.pantu, dodot savu vērtējumu prasītāja dzīvesvietas adreses atklāšanas likumībai. Minētā regula ir tieši piemērojama Latvijas Republikā jau kopš 2018.gada 25.maija, tādēļ attiecināma uz strīdus situāciju, jo gan 2016.gada /../maija sižeta videoieraksts, gan tā tekstuālais atreferējums joprojām ir pieejami ziņu portālā lsm.lv.

[6.3] Tiesa nav piemērojusi Komerclikuma pārejas noteikumu 23.punktu un bez tiesiska pamata ierobežojusi prasītāja tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, kas izriet no Satversmes 96.panta.

Situācijā, kad informācija par prasītāja kā kapitālsabiedrību valdes locekļa dzīvesvietu līdz 2011.gada 30.jūnijam ir atzīstama par publiski pieejamu, atbildētāja VSIA „Latvijas Televīzija" tai nedrīkstēja piešķirt publiskas informācijas statusu sižeta pārraidīšanas brīdī 2016.gada /../maijā. Citiem vārdiem, neatkarīgi no tā, vai personas dati likumīgi nonākuši publiskajā telpā, to tālākajā apstrādē jāievēro aktuālie datu apstrādes pamatprincipi. Pretējā gadījumā rodas netaisnīga situācija, kad personas, kuras pēc 2011.gada 30.jūnija mainīja savu dzīvesvietu, nepamatoti bauda plašāku Satversmes 96.pantā un Vispārīgās datu aizsardzības regulā noteikto tiesību aizsardzību nekā prasītājs, kurš nepārvācās dzīvot citā vietā.

[7] Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību atbildētāja VSIA „Latvijas Televīzija" norādījusi, ka tā nav pamatota un ir noraidāma, jo apelācijas instances tiesas spriedums ir likumīgs un pamatots. Proti, tiesa pareizi piemērojusi materiālo tiesību normas, kā arī nav pārkāpusi procesuālo tiesību normas. Kasācijas sūdzībā ietvertie argumenti faktiski vērsti uz pierādījumu izvērtēšanu no jauna, kas neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē. Turklāt prasītājs faktiski neapstrīd nedz apelācijas instances tiesas sprieduma argumentus, kas attiecas uz 2016.gada /../decembra sižetu, nedz papildspriedumu.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka pārsūdzētais spriedums daļā, ar kuru noraidīts prasījums pret VSIA „Latvijas Televīzija" par 2016.gada /../maija sižeta fragmenta, kurā publiskota prasītāja dzīvesvietas adrese, izņemšanu no ziņu portāla un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu, kā arī papildspriedums par tiesāšanās izdevumu piedziņu ir atceļami, un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[9] No kasācijas sūdzības satura izriet, kādā daļā spriedums pārsūdzēts. Ja kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesas spriedums tiek pārsūdzēts pilnībā, taču pretēji Civilprocesa likuma 453.panta 5.punktā skaidri definētajiem noteikumiem neminot argumentus par materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu vai procesuālo tiesību normu pārkāpumu attiecībā uz kādu atsevišķu sprieduma daļu, tad nav pamata uzskatīt, ka šajā daļā spriedums pārsūdzēts.

Judikatūrā atzīts, ka kasācijas instances tiesai nav iespējams, neesot argumentiem, veikt attiecīgās sprieduma daļas tiesiskuma pārbaudi (sal. *Senāta 2010.gada 24.novembra sprieduma lietā Nr. SKC-226/2010 (C04308407) 14.punkts*). Tādējādi lietas izskatīšanas robežu noteikšanā izšķiroša nozīme ir nevis kasācijas sūdzības iesniedzēja apgalvojumiem, bet gan kasācijas sūdzībā ietvertajam pamatojumam, kā izpaudusies attiecīgās materiālo tiesību normas piemērošanas, tostarp iztulkošanas, nepareizība, kā procesuālo tiesību normu pārkāpums ietekmējis tiesas spriedumu (sk. *Senāta 2017.gada 21.jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-85/2017 (C29332307) 11.punktu, 2017.gada 27.oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-252/2017 (ECLI:LV:AT:2017:1027.C30758912.1.S) 8.punktu*).

Senāts konstatē, ka prasītāja kasācijas sūdzībā nav atrodams neviens motīvs, kas attiektos uz spriedumu daļā, ar kuru noraidīts prasījums par VSIA „Latvijas Televīzija" televīzijas programmā „LTV1" 2016.gada /../decembrī pārraidītā raidījuma „De Facto" sižeta /Nosaukums G/ videoieraksta un tā tekstuālā atreferējuma izņemšanu no ziņu portāla lsm.lv. Tādējādi, ievērojot Civilprocesa likuma 473.panta pirmajā daļā noteiktās lietas izskatīšanas kasācijas kārtībā robežas, apelācijas instances tiesas spriedums iepriekš norādītajā daļā atstājams negrozīts.

[10] Ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesa, izmantodama Civilprocesa likuma 432.panta piektajā daļā paredzētās tiesības, pievienojusies pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai, prasības noraidīšanas par 2016.gada /../maija sižeta fragmenta, kurā publiskota prasītāja dzīvesvietas adrese, izņemšanu no ziņu portāla un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu par tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību pārkāpumu pamatojums turpmāk tiks vērtēts abu instanču tiesu spriedumos ietverto argumentu kontekstā.

[11] Tiesai, kā tas izriet no Civilprocesa likuma 8. un 97.panta, 193.panta piektās daļas noteikumiem, ir pienākums pamatot spriedumu, sniedzot izvērstu, nepārprotamu juridisko argumentāciju, kurā atspoguļots konkrētā strīda atrisināšanai piemērojamo materiālo tiesību normu izvēles process, sākot ar lietā būtisku faktisko apstākļu noskaidrošanu, kas balstīta uz pierādījumu objektīvu novērtējumu to kopumā, un beidzot ar loģiskā secībā izdarīta gala slēdziena formulēšanu.

Šajā ziņā Senāts pievienojas juridiskajā literatūrā paustajam viedoklim, ka: „[..] svarīgi, lai nolēmuma motīvu daļā ietvertā informācija, arī argumentu

un pretargumentu vērtējums, viena vai otra argumenta noraidīšanas iemesli un izvērtēšanas kritēriji, pēc iespējas pilnīgāk un saprotamāk atspoguļotu tiesneša domu gaitu. Pilnīgs tiesneša domu gaitas izklāsts ikvienam nodrošina iespēju saskatīt lēmuma iemeslus un novērtēt risinājuma objektivitāti un pareizību." (sk. *Gaidele I. Nolēmumu argumentācija: teorija un prakse. Likums un tiesības, 2002, 4.sēj., Nr.36, 241.lpp.*).

Tātad tiesas pienākums, izšķirot ikvienu strīdu, ir vispusīgi izvērtēt, vai pušu norādītie apstākļi, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, guvuši apstiprinājumu, un kādas juridiskās sekas piemērojamās materiālo tiesību normas sastāvs saista ar lietas iztiesāšanas gaitā noskaidrotiem faktiem.

Senāts atzīst, ka tiesa šo pienākumu nav izpildījusi, un tālāk norādīto apsvērumu dēļ piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim, ka apelācijas instances tiesa, izspriežot strīdu par VSIA „Latvijas Televīzija" televīzijas programmā „LTV1" 2016.gada /../maijā pārraidītā raidījuma „De Facto" sižeta /Nosaukums F/ videoierakstā veiktās prasītāja personas datu, kas attiecas uz viņa dzīvesvietas adresi, apstrādes likumību, pārkāpusi Civilprocesa likumā sprieduma argumentēšanai izvirzītās prasības.

[11.1] Prasība daļā par 2016.gada /../maija sižeta videoieraksta fragmenta izņemšanu no ziņu portāla un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu pamatota ar to, ka minētajā sižetā no vārdiem „/../ maija rītā" līdz vārdiem „policija mājās viņu nesastapa" (videoieraksta laiks 0:43–1:04) apzināti tiek rādīta prasītāja dzīvojamā māja ar skaidri salasāmu adreses numuru, paziņota iela un pilsēta, kur prasītājs dzīvo, proti, aizsargājamie prasītāja personas dati (dzīvesvietas adrese) tiek izpausti sabiedrībai. Televīzijas raidījumam „De Facto" ir ļoti plaša un stabila auditorija, strīdus sižeta videoieraksts joprojām ir pieejams populārajā ziņu portālā lsm.lv. Tas nozīmē, ka prasītāja personas datu apstrāde notiek ilgstoši, dati tiek izpausti ievērojamai sabiedrības daļai, apstrādāti bez viņa piekrišanas (atbildētāja nereaģēja uz prasītāja rakstveida lūgumu izņemt šo fragmentu no tās administrētā ziņu portāla lsm.lv) un lielākā apjomā nekā tas bija nepieciešams raidījuma mērķa sasniegšanai (sabiedrības informēšanai par attiecīgajiem notikumiem). Pastāvot šādiem apstākļiem, atbildētāja VSIA „Latvijas Televīzija" ilgstoši pārkāpj prasītāja tiesības uz privātās dzīves un mājokļa neaizskaramību, kā rezultātā pieaug prasītāja un viņa ģimenes locekļu personiskās drošības riski, traucēts miers (piemēram, ik pa laikam pie prasītāja ieradās neaicinātas nepazīstamas personas un pieteica dažāda rakstura lūgumus).

Lietā nodibināts, ka strīdus sižets tika pārraidīts televīzijas programmā „LTV1" 2016.gada /../maijā un tas joprojām ir publiski pieejams atbildētājas VSIA „Latvijas Televīzija" un VSIA „Latvijas Radio" kopīgi administrētajā populārajā ziņu portālā lsm.lv.

Tādējādi problēmjautājums saistīts ar personas privātās dzīves, tostarp personas datu, aizsardzību un vārda brīvību, kad personai jārēķinās ar iejaukšanos tās privātajā dzīvē. Proti, vai informācija par personas dzīvesvietas adresi ir tādi dati, kas saistīti ar personas privāto dzīvi, un šādu personas datu apstrāde ir iejaukšanās personās privātajā dzīvē un vai tā ir attaisnojama ar sabiedrības tiesībām saņemt informāciju.

Kā izriet no pārsūdzētā sprieduma motīvu daļā ietvertās argumentācijas, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka prasītāja personas datu nelikumīga apstrāde nav konstatējama, jo: 1) viņa dzīvesvietas adrese faktiski ir publiski pieejama informācija (atrodama Uzņēmumu reģistra „Lursoft" datu bāzē) arī pēc grozījumiem Komerclikumā, kas stājās spēkā 2011.gada 1.jūlijā, ko pierāda lietas materiālos esošā izziņa par SIA /Nosaukums A/; 2) datu apstrāde notikusi žurnālistikas vajadzībām, lai īstenotu tiesības uz vārda un informācijas brīvību, ar mērķi informēt sabiedrību par to interesējošo tēmu (prasītāja pratināšanu KNAB, uz kuru viņš ieradās tikai pēc tam, kad valsts policijas darbiniekiem neizdevās izpildīt procesa virzītāja lēmumu par viņa piespiedu atvešanu), samērojot datu subjekta tiesības uz privāto dzīvi ar sabiedrības interesēm, ņemot vērā publicētās informācijas raksturu un sabiedrisko nozīmi.

Senāts piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim, ka minētie secinājumi ir izdarīti bez pietiekama pamata. Proti, apelācijas instances tiesas spriedumā ietvertā argumentācija ir nepilnīga un pretrunīga.

[11.2] Personas tiesības uz privātās dzīves un mājokļa neaizskaramību izriet no Satversmes 96.panta. Konkretizējot minētajā normā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka šīs tiesības ietver dažādus aspektus. Tiesības uz privāto dzīvi nozīmē, ka indivīdam ir tiesības uz savu privāto telpu, iespējami minimāli ciešot no valsts vai citu personu iejaukšanās. Tās aizsargā indivīda fizisko un garīgo integritāti, godu un cieņu, identitāti un personas datus. Informācija par personu ietilpst minētā jēdziena saturā (sk. *Satversmes tiesas 2011.gada 14.marta sprieduma lietā Nr. 2010-51-01 13.punktu un 2016.gada 16.jūnija sprieduma lietā Nr. 2015-18-01 10.punktu*).

Latvijas Republika ir uzņēmusies starptautiskās saistības, kuru mērķis ir personas privātās dzīves, tostarp personas datu, aizsardzība. Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8.panta pirmā daļa citastarp paredz, ka ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT), interpretējot Konvencijas 8.pantu, ir atzinusi, ka jēdziena „privātā dzīve" tvērums ir plašs, tas aptver dažādus personas fiziskās un sociālās identitātes aspektus un to nav iespējams izsmeļoši definēt. Informācija par personu un tās datu aizsardzība ietilpst tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību tvērumā. Personas datu aizsardzībai ir izšķiroša nozīme tajā ziņā, lai persona varētu izmantot Konvencijas 8.pantā noteiktās tiesības (sk. *ECT Lielās palātas 2000.gada 16.februāra sprieduma lietā „Amann v. Switzerland", pieteikums Nr. 27798/95, 65.punktu un 2008.gada 4.decembra sprieduma lietā „S. and Marper v. the United Kingdom", pietiekumi Nr. 30562/04 un Nr. 30566/04, 66. un 103.punktu*). Privātās dzīves neaizskaramība un personas datu aizsardzība nostiprināta arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8.pantā.

Atbilstoši Vispārīgās datu aizsardzības regulas 4.panta pirmajai daļai personas dati ir jebkura informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu. Identificējama fiziskā persona ir tāda persona, kuru var tieši vai netieši identificēt, piemēram, minētās personas vārdu, uzvārdu, identifikācijas numuru, atrašanās vietas datiem, tiešsaistes identifikatoru vai vienu vai vairākiem minētajai personai raksturīgiem fiziskās, fizioloģiskās, ģenētiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoriem.

No minētā secināms, ka fiziskās personas dzīvesvieta ir uzskatāma par personas datiem. Savukārt personas datu izpaušana un vākšana ir personas datu apstrādes darbības Vispārīgās datu aizsardzības regulas izpratnē (4.panta otrā daļa). Tādējādi informācija par personas dzīvesvietu ir tādi dati, kas saistīti ar personas privāto dzīvi, un šādu personas datu apstrāde ir iejaukšanās personas privātajā dzīvē. Savukārt par personas datu apstrādi uzskatāma informācijas saņemšana par personas dzīvesvietu, tās publiskošana u.tml.

Līdz 2018.gada 4.jūlijam spēkā bija Fizisko personu datu aizsardzības likums, kura 10.panta pirmās daļas 2.punkts noteica, ka, lai aizsargātu datu subjekta intereses, pārzinis nodrošina personas datu apstrādi tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Izpildot Vispārīgās datu aizsardzības regulas 85.panta 1. un 2.punktā uzliktos pienākumus, Saeima 2018.gada 21.jūnijā pieņēma Fizisko personu datu apstrādes likumu, kas stājās spēkā 2018.gada 5.jūlijā un faktiski aizstāja Fizisko personu datu aizsardzības likumu.

Fizisko personu datu apstrādes likuma 32.panta „Datu apstrāde saistībā ar vārda un informācijas brīvību" pirmā daļa noteic, ka personai ir tiesības apstrādāt datus žurnālistikas vajadzībām, ja tas tiek darīts ar mērķi publicēt informāciju, kas skar sabiedrības intereses. Minētā panta otrajā daļā precizēts, ka, apstrādājot datus žurnālistikas vajadzībām, Vispārīgās datu aizsardzības regulas noteikumi (izņemot 5.pantu) netiek piemēroti, ja ir konstatējami visi šādi nosacījumi: 1) datu apstrādi veic, lai īstenotu tiesības uz vārda un informācijas brīvību, ievērojot personas tiesības uz privāto dzīvi, un netiek skartas tādas datu subjekta intereses, kurām nepieciešama aizsardzība un kuras ir svarīgākas par sabiedrības interesēm; 2) datu apstrādi veic ar mērķi publicēt informāciju, kas skar sabiedrības intereses; 3) Vispārīgās datu aizsardzības regulas noteikumu ievērošana nav savietojama vai liedz īstenot tiesības uz vārda un informācijas brīvību.

ECT praksē nostiprināti vairāki kritēriji, kas jāņem vērā, balansējot personas tiesības uz vārda brīvību un personas tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, proti: pienesums sabiedriski nozīmīgā debatē; personas atpazīstamība un ziņojuma tēma; personas iepriekšēja rīcība; informācijas iegūšanas metodes un patiesums; publikācijas saturs, forma un sekas; noteikto sankciju smagums (sk. *ECT Lielās palātas 2012.gada 7.februāra sprieduma*

lietā „Von Hannover v. Germany (No. 2)", pieteikumi Nr. 40660/08 un 60641/08, 108.-112.punktu un 2012.gada 7.februāra sprieduma lietā „Axel Springer AG v. Germany", iesniegums Nr. 39954/08, 89.–95.punktu).

[11.3] No publiski pieejamā televīzijas programmā „LTV1" 2016.gada /../maijā pārraidītā raidījuma „De Facto" sižeta /Nosaukums F/ videoieraksta fragmenta (videoieraksta laiks 0:43–1:04) redzams un par to nav strīda, ka sižetā no vairākiem rakursiem parādīta prasītāja dzīvojamā māja, skaņu celiņā paziņota iela un pilsēta, kur prasītājs dzīvo (/Nosaukums/ ielā, Jūrmalā), kā arī aptuveni septiņas sekundes (videoieraksta laiks 0:57–1:04) uz žoga ir redzama plāksne ar skaidri salasāmu prasītāja dzīvesvietas adreses numuru /numurs/. Aptuveni pusi no šī laika minētā plāksne ar adreses numuru redzama kā fons prasītāja dzīvesvietas apsarga intervijai, bet pārējo laiku – kā daļa no kadriem, kuros bez nekādām personu veiktajām darbībām parādīta prasītāja dzīvesvietas teritorijas daļa, tostarp mājas daļa ar garāžu, nožogojums, vārti un apsardzes postenis.

Apelācijas instances tiesa nonākusi pie nepamatota secinājuma, ka aplūkojamajā gadījumā atbildētāja VSIA „Latvijas Televīzija" veica prasītāja personas datu apstrādi atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 2.punkta un Fizisko personu datu apstrādes likuma 32.panta pirmās un otrās daļas prasībām.

Pirmkārt, Civillietu tiesas kolēģija kļūdaini kvalificējusi prasītāja dzīvesvietas adresi kā strīdus sižeta pārraidīšanas brīdī publiski pieejamu un faktiski neaizsargājamu informāciju, balstoties uz lietas materiālos esošo „Lursoft" /datums/izziņu no Uzņēmumu reģistra datu bāzes par SIA /Nosaukums A/. Izziņā ir norādīta prasītāja kā minētās kapitālsabiedrības bijušā valdes locekļa dzīvesvietas adrese, kas atbilst strīdus sižetā izpaustai adresei, taču ar piebildi, ka ziņas par personas dzīvesvietas adresi izslēgtas 2011.gada 1.jūlijā, pamatojoties uz Komerclikuma pārejas noteikumu 23.punktu. Turklāt tajā nav atrodamas kapitālsabiedrības valdes locekļu, kas par tādiem ievēlēti pēc 2011.gada 30.jūnija, dzīvesvietu adreses (sk. *lietas 1.sējuma 59.–61.lp.*). Senāts pievienojas kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim, ka neatkarīgi no tā, vai personas dati likumīgi nonākuši publiskajā telpā un atbildētājas VSIA „Latvijas Televīzija" rīcībā, šo datu tālākajā apstrādē (izmantošanā un publiskošanā televīzijas raidījumā, ziņu portālā) jāievēro normatīvajos aktos noteiktie datu apstrādes pamatprincipi, kam apelācijas instances tiesa nav pievērsusies. Proti, atbildētājas iespēja saņemt ziņas par prasītāja dzīvesvietu no „Lursoft" datu bāzes nepiešķir tai tiesības šo saņemto informāciju bez jebkādiem ierobežojumiem izpaust plašam interesentu lokam.

Otrkārt, kasācijas sūdzībā pamatoti norādīts uz pretrunām apelācijas instances tiesas spriedumā. Tiesa, no vienas puses, atzinusi, ka 2016.gada /../maija sižeta mērķis nebija atklāt prasītāja dzīvesvietas adresi, taču, no otras puses, sižetā konstatējusi prasītāja dzīvesvietas adreses publiskošanu, bet spriedumā nav argumentējusi, kādu apsvērumu dēļ šādas informācijas atklāšana, sniedzot skaidras norādes par prasītāja dzīvesvietu un dzīvojamās mājas izvietojumu, turklāt ilgstoši (līdz pat šim brīdim), ir attaisnojama (leģitīms mērķis, samērīgums). Proti, no sprieduma motīvu daļā ietvertās argumentācijas nav saprotams, kādā veidā prasītāja dzīvesvietas rādīšana, īpaši tās adreses atklāšana ievērojamai sabiedrības daļai un šīs informācijas ilgstoša uzturēšana populārajā ziņu portālā lsm.lv ir nepieciešama (kādu svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad) sabiedrībai, lai to informētu par prasītāja pratināšanu KNAB, uz kuru viņš ieradās tikai pēc tam, kad bija pieņemts lēmums par viņa piespiedu atvešanu, un valsts policijas darbinieki, izpildot šo lēmumu, nesastapa viņu mājās. Norādīdama, ka prasītāja personas datu apstrāde notikusi, samērojot datu subjekta tiesības uz privāto dzīvi ar sabiedrības interesēm, tiesa sprieduma motīvu daļā nav paskaidrojusi, kādēļ iejaukšanās prasītāja privātajā dzīvē atbilst samērīguma principam, tostarp vai labums, ko iegūst sabiedrība, uzzinot prasītāja dzīvesvietas adresi, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu, vai šāda rīcība bija nepieciešama. Īpaši tas attiecas uz kadriem, kuros bez nekādām personu veiktajām darbībām parādīta prasītāja dzīvesvietas teritorijas daļa, tostarp mājas daļa ar garāžu, nožogojums (arī tajā esošā plāksne ar labi salasāmu adreses numuru), vārti un apsardzes postenis (videoieraksta laiks 1:01–1:04). Līdz ar to nav saprotams, kāpēc, tiesas ieskatā, konkrētajā gadījumā prasītāja tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību pelna mazāku aizsardzību, nekā žurnālistu tiesības uz vārda brīvību, un kāpēc prasītāja dzīvesvietas adrese ir sabiedrībai tik svarīga informācija. Lietā šādi pierādījumi nav atrodami.

[11.4] Iepriekš izklāstīto argumentu kopums ļauj secināt, ka konstatētie trūkumi materiālo tiesību normu piemērošanā un procesuālo tiesību normu pārkāpumi lietai nozīmīgo apstākļu noskaidrošanā, pierādījumu novērtēšanā un spriedumā izdarīto secinājumu pamatošanā vērtējami kā tādi, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas daļā par 2016.gada /../maija sižeta fragmenta par publiskoto dzīvesvietas adresi izņemšanu no ziņu portāla un morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Minētais dod pamatu sprieduma atcelšanai šajā daļā.

Tā kā tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana atkarīga no tiesas apmierinātā prasījuma apmēra, vienlaicīgi atceļams spriedums un arī papildspriedums par tiesāšanās (tostarp ar lietas vešanu saistīto) izdevumu piedziņu.

[12] Atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta otrajai daļai drošības nauda 300 EUR atmaksājama /pers. U/, kas to samaksāja prasītāja vietā (*lietas 2.sējuma 212.lp.*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Senāts

nosprieda

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 11.jūlija spriedumu daļā, ar kuru noraidīts prasījums pret VSIA „Latvijas Televīzija" par televīzijas programmā „LTV1" 2016.gada /../maijā pārraidītā raidījuma „De Facto" sižeta /Nosaukums F/ videoieraksta fragmenta par publiskotās dzīvesvietas adreses izņemšanu no ziņu portāla lsm.lv un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu, kā arī spriedumu un Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 24.septembra papildspriedumu par tiesāšanās izdevumu piedziņu, atcelt un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Atmaksāt /pers. U/ drošības naudu 300 EUR (*trīs simti euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore I. Garda

Senatore Dz. Balta

Senatore A. Briede